

LUNDS
UNIVERSITET

Asylsökande i Sveriges häkten - En nödvändig säkerhetsåtgärd eller ett tecken på en crimmigration-utveckling i Sverige?

Av: Anabell Knutsson

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2020

Handledare: Karl Dahlstrand

Examinator: Martin Joormann

Abstract

Immigrants, asylum seekers and refugees with no Swedish passport or residence permit can under particular circumstances be transferred to and held in custody. For the sake of simplicity, all of the terms above will be referred to as "immigrants etc." in this abstract. These individuals residence in custody are regulated by criminal laws, except certain facilitations regarding contact with others outside of the facility and internet usage. Since these immigrants etc. are not suspected of any crimes they are prohibited by law to interact with other inmates. Due to this phenomenon and the legislation around it, a purpose for this study was created. The purpose of this study was to investigate correctional officers experiences with immigrants etc. in custody and how their situation is being handled at the custody in Gothenburg, Sweden. The research method used were qualitative interviews with correctional officers at the custody in Gothenburg. Results show that immigrants etc. are being more isolated and are suffering from mental health problems to a greater extent than other inmates in custody. These results are consistent with what previous research regarding imprisoned immigrants etc. has shown. Results also show that according to the correctional officers, immigrants etc. are not prioritized in custody because they are in minority and are not suspected of any crimes. Many correctional officers also criticize the Swedish Migration Agency's part in this process and express that guidelines regarding treatment of immigrants etc. in custody are ambiguous. By applying Merton's theory of manifest and latent functions to the laws regulating immigrants etc. residency in custody both intended and unintended effects of the law are distinguished and explained.

Innehåll

1. Introduktion.....	3
1.2 Problemområde.....	3
2. Syfte och frågeställningar.....	4
3. Avgränsningar och begrepp.....	5
4. Disposition.....	5
5. Tidigare forskning.....	6
5.1 Deskriptiv analys.....	7
5.2 Tematisk innehållsanalys.....	8
6. Teoretiskt ramverk.....	11
7. Metod.....	12
7.1 Etiska överväganden och kritiska avvägningar.....	14
7.2 Kodning.....	15
8. Resultat.....	15
8.1 Tema 1 - Kriminalvårdens fokus och dess konsekvenser för de intagna..	16
8.2 Tema 2 - Förvarstagnas mående på häktet.....	17
8.3 Tema 3 - Migrationsverkets roll i processen och dess effekter.....	19
9. Analys.....	22
9.1 Resultaten i förhållande till tidigare forskning.....	22
9.2 Resultaten i förhållande till Mertons funktionalistiska teori.....	26
10. Diskussion och slutsatser.....	29
11. Referenslista.....	33
12. Bilaga 1.....	36
13. Bilaga 2.....	37

1. Introduktion

Jag kom först i kontakt med det som är mitt uppsatsämne när jag jobbade på häktet Göteborg som kriminalvårdare på en gemensamhetsavdelning för intagna utan restriktioner under 2018. Avdelningen utgjordes av två klientgrupper, häktade och förvarstagna placerade i häkte under utlänningslagen. Klienterna under utlänningslagen var alltid minoritet i förhållande till de häktade på avdelningen. Regler och rutiner kring hur klienter placerade under utlänningslagen skulle hanteras ledde till diskussioner mellan oss som arbetade på avdelningen och även en del reflektioner hos mig själv som sedan kom att bli inspirationen bakom detta arbete.

1.2 Problemområde

Häktning är det mest ingripande tvångsmedlet som används i brottsutredande syfte i Sverige idag (Åklagarmyndigheten u.å). Att vara frihetsberövad innebär att personen sitter inlåst och endast har begränsad kontakt med andra, förutom sin advokat.

Frihetsberövande kan normalt brytas ned i tre olika kategorier; gripen, anhållen eller häktad. Den gripne ska då så snart som möjligt förhöras och därefter fattar åklagare omgående beslut om den misstänkte ska anhållas eller inte. En person får anhållas i väntan på domstolsprövning om häktning. Finns det en överhängande risk för att den misstänkta personen kan tänkas försvåra utredningen på olika sätt, till exempel genom att förstöra bevis eller om det bedöms föreligga flyktfara, kan personen häktas. Om det finns risk för att den misstänkte kommer att fortsätta med sin brottsliga verksamhet är detta också skäl för häktning. För att en misstänkt person ska häktas krävs det att personen är misstänkt för ett brott där det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer och häktningsbeslutet ska omprövas var 14de dag (Polisen 2019). Trots detta är inte alla individer som är placerade i häkte misstänkta för något brott.

Utlänningar som vistas i Sverige utan pass eller uppehållstillstånd kan även de, under vissa omständigheter, bli placerade i häkte (Migrationsverket 2019). En utlänning kan beslutas att tas i förvar av diverse anledningar som regleras i 10 kap. § 1 utlänningslagen. Förvarsbeslutet fattas av migrationsdomstolen och ska omprövas var 14de dag. Under tiden utlänningen är placerad i förvar sker detta i lokaler tillhörande migrationsverket (SFS 2005:716 11 kap. § 2). Migrationsverket kan dock enligt 10 kap. §

20 utlänningslagen besluta att en utlänning som hålls i förvar ska placeras i häkte, anstalt eller polisarrest om:

“1. Utlänningen av allmän domstol utvisats på grund av brott.

2. Utlänningen hålls avskild om det är nödvändigt för ordningen och säkerheten i lokalen, eller om personen utgör allvarlig fara för sig själv eller andra.

3. Om det är nödvändigt av transporttekniska skäl, dock längst i tre dygn.

4. Om det finns andra synnerliga skäl.”

En utlänning som har placerats i häkte ska hanteras i linje med häkteslagens (SFS 2010:611) bestämmelser med undantag för vissa lättnader när det gäller kontakt med personer utanför inrättningen (SFS 2005:716 11 kap. §2). Samtidigt som det står i utlänningslagens tionde kapitel att en utlänning som har placerats i anstalt, häkte eller polisarrest, med stöd av stycket ovan gällande punkt 2, 3 och 4 ska hållas avskild från övriga intagna, så står det också i häkteslagens andra kapitel att en intagen ska ges möjlighet att under dagtid vistas i gemensamhet med andra intagna om inte särskilda anledningar föreligger, som till exempel restriktioner. Det står även i samma kapitel att en intagen ska, om det är möjligt, erbjudas lämplig sysselsättning i form av arbete eller annan jämförbar verksamhet.

2. Syfte och frågeställning

Utifrån de bägge gällande lagarnas motstridiga budskap formades studiens syfte som avser att undersöka hur klienter placerade i häkte under utlänningslagen hanteras i praktiken enligt kriminalvårdsanställda vid häktet Göteborg samt hur kriminalvårdare ställer sig kring placeringen av dessa klienter på ett häkte. Genom att undersöka hur dessa klienter hanteras i praktiken enligt de anställda studeras den så kallade levanderätten på detta område utifrån den rättssociologiska modellen. Levanderätten blir här intressant att analysera i förhållande till den kodifierade statsrätten för att undersöka hur kriminalvården agerar utefter lagens utformning då den inte kan uppfattas som helt självklar. Levanderätten innebär en inofficiell rätt som beskriver en reglering av det sociala livet utan att formell rätt tillämpas (Baier, Svensson & Nafstad 2018, s. 83). Vid studerandet av denna byggsten motiveras även den rättssociologiska relevansen för detta arbete. Den rättssociologiska relevansen kan också motiveras genom att syftet även visar på en komplex sammanflätning av migrationsrätt och

straffrätt samt hur detta tar sig uttryck i praktiken. Utifrån syftet bildades därför följande frågeställning:

- Hur hanteras klienter som är placerade i häkte under utlänningslagen i praktiken enligt kriminalvårdsanställda vid häktet Göteborg?

3. Avgränsningar och begrepp

Detta arbete kommer endast att fokusera på hur klienter placerade i häkte under utlänningslagen hanteras på häktet i Göteborg från kriminalvårdsanställdas perspektiv. En annan avgränsning som har gjorts är att jag endast har valt att fokusera på de klienter som inte har utvisning som en del i sin dom för en brottslig handling utan endast de som inväntar utvisning och inte är misstänkta för något brott. Detta för att det är just denna specifika klientgrupp som inte får lov att umgås med andra häktade personer enligt lag. Samma begränsningar gäller inte för de förvarstagna som tidigare dömts för en kriminell handling.

UTL, UTL-klienter och *UTL-are* är alla samlingsbegrepp för den berörda klientgruppen, det vill säga förvarstagna placerade i häkte under utlänningslagen. *ASV* står för *Annan strukturerad verksamhet* och är en form av isoleringsbrytande aktivitet som kriminalvården kan erbjuda de intagna. *ASV* kan innebära olika saker på olika häkten och anstalter men på häktet Göteborg innefattar det olika kreativa aktiviteter som pyssel, musikskapande och enklare bakning. *Vakthavande befäl* fungerar som operativ chef och är den som har högsta ansvaret på landets slutna enheter utanför ordinarie kontorstid. *Vakthavande befäl* har som uppgift att fatta beslut gällande placeringar, säkerhetsfrågor och säkerhetsarbete inom kriminalvården.

4. Disposition

Den här uppsatsen kommer till en början att presentera tidigare forskning som genomförts på ämnet genom en systematisk kunskapsöversikt. Utifrån denna kunskapsöversikt kommer de resultat som funnits presenteras genom en tematisk innehållsanalys. Vidare kommer det teoretiska ramverk som valts ut att redogöras för i förhållande till det valda problemområdet. Vidare följer en grundläggande redogörelse för den empiriska undersökningens tillvägagångssätt, genomförande, resultat och analys med återkoppling till den tidigare forskningen och den valda teorin. Avslutningsvis följer

en diskussion kring studiens resultat och dess användbarhet samt förslag på fortsatt forskning i relation till det berörda problemområdet.

5. Tidigare forskning

För att få en god överblick över tidigare forskning på området har det gjorts en systematisk kunskapsöversikt. Det innebär att tidigare befintlig kunskap över problemområdet sammanställts genom att strukturera och urskilja metodologiska och tematiska kopplingar i de vetenskapliga texterna (Hart 2018, s. 29). Urvalet av källor och bearbetningen av dessa har genomförts utifrån ett kritiskt förhållningssätt för att säkerställa kvalitetssäker och relevant information. Det har också undersökts hur problemområdet karaktäriseras och omtalas i de olika källorna (Hart 2018, s. 20-21).

Den databas som användes vid inhämtandet av information om problemområdet var "LUBSearch" då detta är en bred sökmotor som förenar universitetsbibliotekens samlade resurser. Innan kunskapsöversikten gjordes var uppfattningen om problemområdets vetenskapliga utbredning osäker, vilket gjorde att det uppfattades som klokt att undersöka ämnets vetenskapliga omfång först. Det märktes att redan efter ett par sökningar med svenska sökord som till exempel "asylsökande AND häkte" att svensk forskning på ämnet i princip var icke-existerande. Då togs beslutet om att fortsätta med samma breda sökmotor och istället byta till engelska sökord. Vid sökningen har det fokuserats på särskilda nyckelord som senare har utvecklats till olika söksträngar. Allt eftersom har dessa söksträngar utvecklats i takt med att förståelsen för ämnet har ökat. Några exempel på söksträngar var: "immigration AND incarceration AND Sweden", "immigrants AND jail" och "immigrants AND solitary confinement". Även om *solitary confinement* kan uppfattas som ett mer allvarigare begrepp än både *jail* och *incarceration* så ansågs det som ett viktigt bidrag för att få en bred grund och för att hitta vetenskapligt stöd för hur isolering påverkar asylsökande i häkte eller på anstalt. För att kunna säkerställa god kvalitet på materialet har kravet för "peer review" kryssats i. De icke akademiska källor som använts har bestått av berörda lagar eller annan information från polisen, åklagarmyndigheten, kriminalvården eller migrationsverket som bedömts som nödvändig för att kunna ge en helhetsbild av ämnesområdet.

5.1 Deskriptiv analys

Då antalet vetenskapliga publikationer gällande förvarstagna i en häktes eller anstaltsmiljö visade sig vara relativt få, åtminstone i Sverige, har det till viss del begränsat graden av selektivitet vid urvalet av vetenskaplig litteratur. Därför är mycket av den vetenskapliga forskning som använts vid kunskapsöversikten från andra länder, framförallt USA (se bilaga 1), vilket inte är optimalt utifrån det valda problemområdet då intresset gäller svenska förhållanden. Detta har emellertid varit nödvändigt för att tillgå och utöka kunskapen inom ämnet. De avvägningar som dock har gjorts vid urvalet av forskning är att endast inkludera forskning från västerländska länder där de politiska och kulturella skillnaderna inte är alltför olika jämfört med svenska förhållanden.

Urvalet består av totalt 15 olika vetenskapliga artiklar. De vetenskapliga artiklar som har valts ut har använt sig av olika tillvägagångssätt vid datainsamling. Elva av artiklarna är olika former av systematiska kunskapsöversikter vars empiri har baserats på litteratur och rättsliga dokument samt handlingar från andra myndigheter. Resterande fyra artiklar har använt sig av kvalitativa intervjuer vid insamlandet av data. En av de fyra artiklarna har även etnografiska inslag. Samtliga artiklar är även av kvalitativ karaktär (se bilaga 1). Utifrån siffrorna ovan går det enkelt att konstatera att en klar majoritet av den kunskap som valts ut består av sekundärdata i form av litteraturöversikter. En nackdel med studier som utgår från andra studiers redan insamlade empiri är att författaren själv inte har kunnat ha kontroll över kvaliteten på datamängden (Bryman 2008, s. 305). Vidare är det ingen av källorna som bygger på primärforskning av kvantitativ karaktär. Ett bekymmer som finns med att bara använda kvalitativ data är att resultaten kan vara svåra att generalisera på mer omfattande kontexter (Bryman 2008, s. 352). Anledningen till att dessa källor har valts ut, trots dess brister, grundas i att det finns begränsat med vetenskapliga studier som rör det aktuella ämnesområdet.

Utifrån det insamlade materialet kunde tre olika teman identifieras. Dessa var följande:

1. Varför asylsökande placeras i förvar, häkte eller i isolering
2. Asylsökandes upplevelser av hur de behandlas av berörda myndigheter och hälsoeffekter av inkapacitering

3. Crimmigration: sammanflätning av migrationsrätt och straffrätt

Alla källor kategoriserades enligt ovanstående teman. Flertalet källor kunde också placeras in under flera olika teman (se bilaga 1). Dessa teman kommer att beskrivas närmare i textens tematiska innehållsanalys.

5.2 Tematisk innehållsanalys

● Tema 1 - Varför asylsökande placeras i förvar, häkte eller i isolering

Majoriteten av de som hålls i förvar i Sverige är asylsökande som har fått avslag på sin ansökan och inväntar utvisning (Khosravi 2009; Puthooppambil, Ahlberg & Bjerneld 2015; Zamacona 2013). Det föreligger delade meningar kring hur länge en utlänning kan hållas i förvar (Khosravi 2009), men migrationsverket menar att ett förvarsbeslut maximalt kan förnyas i upp till tolv månader. Endast de som har utvisning som en del av ett straff för en kriminell handling kan hållas längre än tolv månader (Migrationsverket 2019).

Den vanligaste anledningen till att placera en asylsökande i förvar är om individen uppfattas som motvillig att återvända till sitt hemland och kan tänkas försvåra en eventuell utvisning genom att utgöra motstånd. En annan vanlig grund för förvarsbeslut är om individen inte samarbetar och kan tänkas hålla sig undan från migrationsverkets kontroller (Zamacona 2013; Migrationsverket 2019).

Några vanliga skäl till att vissa förvarsplacerade omplaceras till häkte, som tas upp i litteraturen, är självskadebeteende, självmordsförsök eller annan psykisk ohälsa som gör dessa individer besvärliga att hantera för personalen (Khosravi 2009; Patler, Sacha & Branic 2018). I en studie genomförd av Patler et al. (2018) på amerikanska förhållanden, tas även två andra vanliga skäl för isolering av dessa individer upp. Dessa beskrivs som "för att skydda individen" och "för att de utgör ett hot mot verksamheten", trots att mer än hälften (51%) av alla fall i studien involverar förvarsplacerade som aldrig brutit mot verksamhetens regler. Detta kan tyda på att detta skäl riskerar att missbrukas i detta fall.

● Tema 2 - Asylsökandes upplevelser av hur de behandlas av berörda myndigheter och hälsoeffekter av inkapacitering

Asylsökande som placerats i förvar uppger att de ofta känner sig maktlösa och felbehandlade. Många liknar lokalerna vid ett fängelse och berättar att de blir behandlade som om de vore kriminella. De upplever också att de blir dåligt informerade om deras situation, varför de har placerats i förvar och hur länge de ska befinna sig där (Khosravi 2009; Puthooppambal et al. 2015). Ovissheten som situationen medför gör också att många känner sig hjälplösa vilket starkt hänger ihop med försämrad psykisk hälsa. Det är sedan tidigare konstaterat att frihetsberövande av individer kan leda till omfattande psykiska problem såsom depression, ångest och PTSD (Puthooppambal et al. 2015; Filges, Montgomery & Kastrup 2018; Haney 2018; Kelsall 2014; Patler et al. 2018; Peterie 2018; Silove, Steel and Watters 2020), inte minst hos inkapaciterade asylsökande (Filges et al. 2018; Khosravi 2009; Patler et al. 2018; Silove et al. 2020). Det är inte heller ovanligt att flera asylsökande sedan tidigare bär med sig en hel del traumatiska upplevelser från sitt förflutna vilket kan göra dem särskilt sårbara för psykisk ohälsa (Filges et al. 2018; Peterie 2018). Förvarsplacerade som självskadade, har självmordstankar eller har försökt att ta sitt liv förflyttas till polisens eller kriminalvårdens lokaler där de ofta isoleras (Khosravi 2009; Patler et al. 2018), detta för att de inte får vistas tillsammans med övriga intagna (SFS 2005:716 10 kap § 20). Förflyttningen till häkte eller polisarrest kan beskrivas som ett ytterligare straff då det är en väldigt tärande miljö med ännu färre möjligheter för den asylsökande i jämförelse med förvaren (Khosravi 2009). Förutom ökad risk för isolering gäller även mer begränsad tillgång till till exempel telefon och internet (Puthooppambal et al. 2015).

Många asylsökande har också skickats fram och tillbaka både mellan olika förvar, häkten, arrestlokaler och även mellan olika länder. Vid ankomst till utvisningslandet har det hänt att landet inte velat ta emot individen, att de blivit fängslade eller till och med torterade i vissa fall (Khosravi 2009; Puthooppambal et al. 2015).

● Tema 3 - Crimmigration: Sammanflätning av migrationsrätt och straffrätt

Fem av de vetenskapliga källorna beskriver fenomenet "crimmigration" och dess konsekvenser för migrationsregleringen (Beckett & Evans 2015; Menjivar, Gómez Cervantes & Alvord 2018; Bhatia 2019; Bourbeau 2018; Leyro & Stageman 2018; van der Woude & van Berlo 2015). Litteraturen belyser termens bredd där olika forskare tenderar att betona olika dimensioner av begreppet. Alla källor är dock överens om att "crimmigration" grundar sig i en utveckling där migrationsrätten successivt har sammanflätats med straffrätten. Migrationsärenden som traditionellt sett har behandlats som civilrättsliga ärenden har under de senaste årtiondena förflyttats till straffrätten (Menjivar et al. 2018; Bourbeau 2018; Leyro et al. 2018; van der Woude et al. 2015). Detta har bidragit till ökad gränskontroll och därmed en mer utbredd kriminalisering av invandring som en ytterligare konsekvens (Beckett et al. 2015; Bourbeau 2018). En "crimmigration"-utveckling omtalas framförallt i USA (Beckett et al. 2015; Menjivar et al. 2018; Leyro et al. 2018), men dess paradigm har även börjat diskuteras i en europeisk kontext (Bhatia 2019; van der Woude et al. 2015).

Litteraturen belyser olika faktorer som ligger till grund för denna utveckling. Det betonas bland annat ett ökat fokus på migrationskontroll och utveckling av en mer repressiv migrationspolitik. Utvecklingen har en ideologisk och politisk karaktär där kriminaliseringen av invandrare kan rättfärdigas som ett medel för att säkerställa landet från utomstående hot (Menjivar et al. 2018; Bourbeau 2018; van der Woude et al. 2015). Detta kan betraktas som en taktik som är utformad för att systematiskt rensa ut "utanför-gruppen" som anses icke-tillhörande till det nationella samhället (Bhatia 2018; van der Woude et al. 2015).

En annan relaterad effekt av "crimmigration" som uppmärksammas är att det förstärker statens makt att frihetsberöva och straffa individer (Beckett et al. 2015; Bourbeau 2018). Detta innebär bland annat att den straffrättsliga processen för invandrare förändras på ett sätt som förstärker deras lidande i samband med brottsligt straff (Beckett et al. 2015). Kriminaliseringen av asylsökande har bidragit till att de behandlas som kriminella och kan straffas på flera grunder under straffrätten (Menjivar et al. 2018; Bourbeau 2018; van der Woude et al. 2015). Samtidigt är gruppens rättigheter färre och

mer tvetydiga än för andra "lagbrytare", vilket kan ta sig uttryck i bland annat längre ispärningsperioder för dessa individer (Menjivar et al. 2018; Bourbeau 2018).

6. Teoretiskt ramverk

I detta avsnitt kommer den teori som valts ut för att analysera empirin att redogöras för. Det teoretiska ramverk som valts ut är Mertons funktionalistiska teori. Robert K. Merton var sociolog och är starkt förknippad med strukturfunktionalismen men med vars inriktning är olik andra typiska funktionalisters synsätt (Andersen & Kaspersen 2007, s. 194-195). Även om funktionalismens utgångspunkt är att samhället är ett socialt system som kännetecknas av balans och där allting har en funktion (Andersen & Kaspersen 2007, s. 206) så var Merton kritisk till andra tidigare funktionalister, som bland annat Talcott Parsons synsätt (Andersen & Kaspersen 2007, s. 195). Merton var skeptisk till så kallade *grand theories* som var den typen av teori som Parsons var inne på och som avsåg att förklara allt om hur ett samhälle fungerar på alla plan (Andersen & Kaspersen 2007, s. 194). Mertons egna förslag till funktionalismen var flera olika teorier för att förklara olika fenomen på en mer *middle range* nivå (Andersen & Kaspersen 2007, s. 195). Då mitt syfte är att undersöka hur klienter placerade i häkte under utlänningslagen hanteras i praktiken enligt kriminalvårdsanställda, i förhållande till de lagar och regler som styr beslutet bakom omplaceringen samt reglerar deras rättigheter och skyldigheter på ett häkte, kändes Mertons funktionalistiska teori passande för syftet. Då förvarstagna i häkte inte bara regleras av utlänningslagen utan även av häkteslagen på grund av placeringen och att dessa bägge lagar kan upplevas säga emot varandra något, är detta ett förhållande som lämpligt kan länkas samman med Mertons teori om latent och manifesterade funktioner samt även funktioner och dysfunktioner.

Den *manifesta* funktionen hos ett socialt fenomen innebär de konsekvenser som är åsyftade. *Latenta* funktioner är omvänt sådana effekter som är icke-åsyftade (Andersen & Kaspersen 2007, s. 196). Det finns dock en väsentlig skillnad på vilka funktioner som ser till att ett fenomen uppstår och vilka som ser till att ett fenomen vidmakthålls efter att det väl har uppstått. Merton menar att ett fenomen kan knappast uppstå som en följd av en latent, alltså icke åsyftad och inte heller uppfattad verkan av fenomenet självt. En latent och inte heller uppfattad effekt av ett fenomen kan inte existera innan fenomenet existerar, det kan endast en åsyftad (*manifest*) och uppfattad effekt, ett syfte, göra. Men ett fenomen kan vidmakthållas över tid, när det väl har skapats, av en verkan

som varken är åsyftad eller uppfattad. En icke åsyftad (*latent*) och inte heller uppfattad verkan kan vara något som gör att processen flyter på och att fenomenet framträder och upplevs som legitimt, positivt, behagligt eller vad det kan vara (Mathiesen 2005, s. 71).

Den andra delen av Mertons typologi handlar om distinktionen mellan *funktioner* (fruktbara konsekvenser) och *dysfunktioner* (skadliga konsekvenser). Enligt Merton bör man utgå ifrån att alla sociala fenomen är sammansatta av både funktioner och dysfunktioner (Andersen & Kaspersen 2007, s. 196). För att en funktion ska kunna ses som en dysfunktion räcker det inte att effekten endast är skadlig. Något kan först ses som en dysfunktion om det leder till att fenomenet upphör. En dysfunktion kan vara både latent eller manifest (Mathiesen 2005, s. 70). En begränsning med teorin är att det är svårt att med säkerhet kunna redogöra för en lags åsyftade (*manifesta*) och icke åsyftade (*latent*) verkningar, speciellt utan noggrann granskning av de politiska och lagstiftande processerna som ledde fram till lagens utformning (Mathiesen 2005, s. 67-68). Trots detta anses teorin vara av relevans, även om det ställer vissa krav på läsarens källkritiska förmåga. Mer om teorins brister i förhållande till studiens syfte kommer att tas upp i kapitel "10. Diskussion och slutsatser."

7. Metod

För att besvara forskningsfrågan beslutades det att datainsamlingen skulle genomföras genom intervjuer med kriminalvårdsanställda vid häktet Göteborg. Det fanns flera skäl till varför just häktet Göteborg valdes ut. Till att börja med så var det där inspirationen grundades, sen kändes det även som ett rimligt val med tanke på att jag jobbade där under en tid och har en del kontakter där. Ett annat skäl till varför just häktet Göteborg valdes ut är för att de även bedriver gemensamhetsverksamhet och inte bara hanterar klienter med restriktioner (Kriminalvården u.å). Detta leder till att det blir enklare att jämföra klientgrupper vad gäller till exempel sysselsättning snarare än om alla klienter är placerade med restriktioner.

När det gäller urvalet av respondenter kan det sägas vara både ett målstyrt urval men också ett bekvämlighetsurval. Urvalet är att betrakta som målstyrt då jag i linje med mitt syfte avser att undersöka hur klienter under utlänningslagens situation ser ut just på häktet Göteborg enligt de anställda där. Urvalet blir målstyrt då det stämmer överens med min avgränsning när det gäller plats. Sen valdes just kriminalvårdsanställda ut då

det kunde antas bli lättare att få tag i respondenter än om den avsedda klientgruppen valts ut istället. Detta beslut fattades på grund av att dom inte är särskilt många klienter placerade under utlänningslagen på häkte oftast samt för att kringgå eventuella problem vad gäller sekretess (Bryman 2008, s. 434). Urvalet kan också betraktas som ett bekvämlighetsurval då jag valde att kontakta kollegor jag jobbat med tidigare direkt via Facebook, vilket gör att urvalet inte blir randomiserat (Bryman 2008, s. 433). Kvalitativ forskning och icke slumpmässiga urval har ofta kritiserats i förhållande till extern validitet, som rör den utsträckning i vilken resultaten kan generaliseras till en större population (Bryman 2008, s. 352). Detta kriterium blir också svårt att uppnå när det gäller detta arbete, men samtidigt så är inte syftet med detta arbetes resultat att det ska kunna generaliseras till ett större sammanhang. Vid valet av en kvalitativ ansats ligger fokuset på att få en djupare förståelse för problemområdet och dess kontext från undersökningspersonernas perspektiv (Bryman 2008, s. 361).

Fem stycken intervjuer genomfördes med fem olika intervjupersoner, alla anställda som kriminalvårdare vid häktet Göteborg. Tre av intervjuerna genomfördes i Göteborg medans två genomfördes via telefon på grund av rådande omständigheter gällande covid-19. Alla intervjuer tog cirka 30 minuter. Intervjun var av en ostrukturerad design och uppbyggd med endast ett fåtal öppna inledande frågor och sedan endast vissa teman därefter som samtalet skulle styras in på (se bilaga 2). Utifrån de inledande frågorna fick intervjupersonerna berätta fritt om sitt jobb. Därefter styrdes samtalet in på problemområdet och följdfrågor ställdes endast utifrån de svar som verkade särskilt intressanta för syftet. Avsikten med intervjun var att den skulle verka naturlig likt ett vanligt samtal (Bryman 2008, s. 415). På grund av den ostrukturerade intervjudesignens karaktär kan kriteriet för extern reliabilitet tänkas vara svårt att uppfylla (Bryman 2008, s. 352). Alternativet med en mer strukturerad intervjuform bedöms dock inte som optimal utifrån syftet då risken med den typen av design är att man får alldeles för korta och ej utvecklade svar, vilket inte var det som eftersträvades i detta sammanhang (Bryman 2008, s. 223). Intervjuerna spelades in på min iphone via appen röstmemon och transkriberades snarast möjligt efter att intervjuerna slutförts. Transkriberingarna för alla intervjuer var färdiga mellan cirka fem dagar till en vecka efter att de genomförts (Bryman 2008, s. 429). Valet att spela in intervjuerna kändes mest självklar för att kunna få med all värdefull information och för att samtalet skulle flyta på och bli mer naturligt än om anteckningar skulle skrivas under tiden (Bryman 2008, s. 428). Sa någon

intervjuperson något mer intressant efter att intervjun avslutats skrevs detta upp i anteckningar på telefonen (Bryman 2008, s. 431).

7.1 Etiska överväganden och kritiska avvägningar

Det skulle kunna sägas att intervjuerna utfördes från lite av ett insidernperspektiv, då jag som nämnt tidigare, har jobbat på häktet Göteborg för cirka två år sedan och även en hel del inom kriminalvården överlag, vilket gör mig mer bekant med kriminalvårdens rutiner än om jag hade haft ett komplett outsidersperspektiv (Bartunek & Reis Luis 1996, s. 20-21). Bartunek och Reis Louis (1996, s. 58) tar upp att etik ofta kan bli komplicerat när det gäller att bedriva forskning från ett insidernperspektiv, främst på grund av att hela syftet inte har förklarats för respondenterna vilket gör att många kan uppleva att de känt sig lurade när resultatet sedan presenteras. Detta är dock högst osannolikt när det gäller min studie då hela syftet presenterades för respondenterna vid initeriande kontakt enligt informationskravet (Lindstedt 2019, s. 51). De som kontaktades informerades också om att medverkan var frivillig enligt samtyckeskravet och att deras personuppgifter kommer att hanteras med försiktighet enligt konfidentialitetskravet (Lindstedt 2019, s. 52-53). Det gjordes också tydligt vid första kontakten med respondenterna att resultaten endast kommer att användas i mitt examensarbete enligt nyttjandekravet (Lindstedt 2019, s. 55).

Vid genomförandet av intervjuerna kan det självklart finnas en viss risk för en så kallad *intervjuareffekt* då jag har jobbat på häktet Göteborg tidigare och respondenterna är gamla kollegor. På grund av detta kan det finnas en risk för att intervjupersonerna genom sina svar vill ge en mer positiv bild av sig själva, det vill säga den formen av skevhet i svaren som kallas social önskvärdhet (Bryman 2008, s. 229). Detta har tagits hänsyn till genom att aktivt försöka att inte ställa ledande frågor eller komma med uppmuntrande kommentarer, utan att försöka vara så neutral som möjligt i rollen som intervjuare (Bryman 2008, s. 419). Detta kan också länkas till verksamhets benämning av de intagna som *klienter*. Somliga kanske skulle kunna argumentera för att detta är ett laddat begrepp och att det medför olika associationer hos olika individer. Personligen ser jag inga svårigheter i att hålla mig neutral till begreppet *klient*, då jag uppfattar det som en mer neutral benämning än till exempel *buse*, *tjuv* eller även *fånge*. Självklart finns det andra ord som kanske skulle kunna uppfattas som mer neutrala, som till exempel *intagen* eller *frihetsberövad*. Dessa begrepp används också inom verksamheten även om

benämningen klienter är särskilt vanlig, antagligen på grund av dess mer professionella beteckning.

Min bakgrund och mina erfarenheter inom kriminalvården har såklart färgat mina egna uppfattningar om både problemområdet och om verksamheten, vilket inte är ovanligt när man har en bakgrund som insider. Genom att vara medveten om min bakgrund och hur det skulle kunna påverka resultaten, har jag aktivt tänkt på mitt genomförande när det gäller både inhämtandet av tidigare information och i kontakten med mina respondenter (Bartunek & Reis Louis 1996, s. 56).

7.2 Kodning

Alla intervjusvar kodades i efterhand då det är svårt att koda i förväg med en ostrukturerad intervjudesign med öppna frågor (Bryman 2008, s. 244). Resultaten kodades enligt en tematisk innehållsanalys. Detta för att kunna jämföra de teman som jag funnit i min egen datainsamling med de teman som påträffats i den tidigare forskningen i analysen. Kodningsprocessen påbörjades omgående efter att transkriberingarna skrivits ut och de andra råden gällande kodning i Bryman på sidan 523-525 togs också hänsyn till. Materialet lästes igenom flertalet gånger och de gjordes lite anteckningar i marginalerna. Sen användes också överstrykningspennor i olika färger för att markera olika rader som sedan bildade de olika temana. Till en början urskiljdes fem olika teman. Dessa var: *Tema 1 - Isolering, Tema 2 - UTL-klienters mående på häktet, Tema 3 - Bortprioritering, Tema 4 - Migrationsverkets roll och Tema 5 - Inspärrningstiden*. Sedan "städades" dessa upp (Bryman 2008, s. 525) och blev till tre teman då till exempel tema ett och tema tre upplevdes hänga ihop och även att tema fyra och fem sattes ihop. Detta för att tema fem ansågs vara ett för kortfattat men ändå viktigt tema så därför fick den sättas ihop med tema fyra. Slutprodukten blev tre teman som kommer att redovisas i resultatdelen nedan.

8. Resultat

Utifrån den insamlade empirin genomfördes en tematisk innehållsanalys för att få mer struktur över de insamlade resultaten. Genom den tematiska innehållsanalysen identifierades tre olika teman. Alla teman utgår från de anställdas synvinkel kring hanterandet av UTL-klienter på häktet i praktiken. De teman som identifierades utifrån respondenternas svar var:

Tema 1 - Kriminalvårdens fokus och dess konsekvenser för de intagna

Tema 2 - Förvarstagnas mående på häktet

Tema 3 - Migrationsverkets roll i processen och dess effekter

Dessa teman kommer att förklaras mer grundligt nedan tillsammans med några utvalda citat. Intervjupersonerna kommer att refereras till i texten som "Intervjuperson 1 till 5" för att, som nämnt tidigare, respektera intervjupersonernas integritet enligt konfidentialitetskravet (Lindstedt 2019, s. 52-53).

8.1 Tema 1 - Kriminalvårdens fokus och dess konsekvenser för de intagna

I temat om *kriminalvårdens fokus och dess konsekvenser för de intagna* nämner de allra flesta intervjupersoner med olika uttryck hur UTL inte är en prioriterad klientgrupp av främst två anledningar. Dels är dom en klar minoritet på häktet, samtidigt som kriminalvårdens huvuduppdrag beskrivs vara att bekämpa brottslighet och minska återfall i brott (Intervjuperson 1, 3 & 4). Då de individer som placerats i häkte under utlänningslagen inte är misstänkta för något brott läggs inte lika mycket resurser på dessa personer i form av aktivitet, sysselsättning och andra insatser. Då kriminalvårdens fokus är de häktade och UTL-klienter inte får lov att umgås med häktade enligt lag, leder detta till att det blir problem vad gäller sysselsättning (Intervjuperson 1, 2,3, 4 & 5). Detta beskrivs i följande citat:

"De har inte alls samma möjligheter till sysselsättning. UTL har aldrig tillgång till ASV och aldrig tillgång till verkstaden. De är helt enkelt för många häktade från olika avdelningar som ska dit att det redan är ett himla pusslande med tider. Och som nämnt tidigare är inte UTL prioriterade. De häktade har förtur. Ibland när de häktade är i verkstaden eller på ASVn kan UTL-arna få vara i aktivitetsrummet på avdelningen, men det är de enda gångerna egentligen, annars är det bara tyvärr samsittning som gäller."

(Intervjuperson 1)

Samsittning gäller endast tillsammans med en annan UTL-klient om det är fler än en sådan klient på avdelningen. En konsekvens av att UTL-klienterna är en minoritet på häktet, oftast mellan en till sex klienter på en gemensamhetsavdelning enligt

intervjupersonerna, och inte prioriterade är att de riskerar att bli mer isolerade än övriga klienter (Intervjuperson 1, 2, 3 & 4), vilket beskrivs i följande citat:

“Sen är det ju också jobbigt det här med UTL att det ju.. bara för att du har två klienter som ska kunna vistas med varandra så behöver det ju inte ens betyda att de pratar samma språk. Så de är ju oerhört isolerade i häktet. Både på en gem-avdelning och en vanlig avdelning.”

(Intervjuperson 3)

En majoritet av intervjupersonerna förklarade också att trots att UTL-klienter har fler rättigheter än häktade personer vad gäller till exempel telefon och internet så kan dessa rättigheter inte tillmötesgå på grund av häktesmiljön. Flera nämner att det beror på tidsbrist då de många häktade kräver mycket uppmärksamhet samt att det inte är möjligt på grund av att det skulle kunna äventyra säkerheten. På grund av detta får UTL leva efter de häktades regler (Intervjuperson 1, 2, 3 & 4). En intervjuperson nämner också att UTL-arnas situation är oklar och att det råder brist på information kring hur de ska hanteras inom kriminalvården i följande citat:

“Ja till exempel, man lägger inte..för att de, deras situation är så oklar. Kriminalvården har inte kommit med några riktlinjer om hur man ska hantera dem direkt. De hamnar i någon gråzon. De är inte häktade, de är ju där, de är UTL-are så de är inte fria heller.”

(Intervjuperson 4)

8.2 Tema 2 - Förvarstagnas mående på häktet

Något som togs upp frekvent av nästan alla intervjupersoner var UTL-arnas mående i häktet. Många beskriver dem som oroliga och att de har mycket frågor om deras situation och hur länge de ska stanna på häktet (Intervjuperson 1, 2, 3 & 4). Flera intervjupersoner påtalar också att de ofta får säga att de inte vet då de saknar information om deras ärende och får istället försöka att kontakta migrationsverket åt klienterna (Intervjuperson 2 & 4). Frustration hos klienterna beskrivs som vanligt, speciellt om det är mer än en UTL-klient åt gången på avdelningen. Då har de plötsligt någon att prata med som är i en liknande situation och då kommer det upp till ytan lite mer. När klienternas frustration byggs upp händer det att det ibland eskalerar och leder

till incidenter som kan omfattas av hot och våld som då påverkar kriminalvårdarnas arbetsmiljö negativt, även om det beskrivs som något kriminalvårdare förväntas kunna hantera (Intervjuperson 1, 3 & 4). Både situationen som UTL-klienterna befinner sig i på häktet samt själva utvisningen i sig gör dem ofta desperata och rädda. Vissa vill bara skickas tillbaka till sitt hemland med en gång och förstår inte varför det tar så lång tid medans andra fasar för att bli skickade hem. Vissa påtalar att de kommer att bli dödade om de skickas hem (Intervjuperson 2, 3 & 4). Många intervjupersoner nämner också att dåligt psykiskt mående hos denna klientgrupp är oerhört vanligt (Intervjuperson 1, 2, 3 & 4). Ett par citat som fångar upp detta är följande:

“Asså det är ju väldigt mycket självskadebeteende på UTL. Väldigt mycket. Tror ofta att det även varit mycket suicidförsök där också. Det är väldigt sällan, när de varit där länge som de..ja men som att de blir bättre liksom. Har de varit där ett tag så brukar det ofta gå till det sämre.”

(Intervjuperson 3)

“Ja det var en klient jag var med om. Han var UTL-klient. Han ville ju inte leva längre. Han eh, ah men jag kommer inte ihåg exakt. Han hade så mycket.. Han hade väl typ på något sätt börjat klia sig typ, på armarna. Så hade det börjat blöda jättemycket och sen så hade han väl typ lagt sig.. Asså han hade fortsatt att riva upp dom där såren så han fick ju bandage och grejer. Och sen så, det här var ganska längesedan.. Jag får tänka... Ja men han sa ju att han inte ville leva längre. Han orkade inte. Att det var typ såhär.. Jag kan inte säga det i ord riktigt men typ som att det var bättre att dö än att vara där.”

(Intervjuperson 2)

Självskadebeteende nämns av flera intervjupersoner som oerhört vanligt bland denna klientgrupp, framförallt att skära sig (Intervjuperson 1, 2, 3 & 4). Suicidala uttryck beskrivs också som förekommande hos denna klientgrupp, både hot om att ta sitt liv och faktiska självmordsförsök. Depression beskrivs också av ett par intervjupersoner som vanligt bland klientgruppen, speciellt om det bara befinner sig en UTL-klient på avdelningen som då riskerar att bli väldigt ensam och isolerad (Intervjuperson 2, 3 & 4). Ett annat citat som också skildrar UTL-klienters mående på häktet är följande:

“Ganska ofta blir man ifrågasatt, varför, då vet man inte vad man ska svara egentligen för att då säger man att det inte finns tid, eller att det inte finns möjlighet. Och de vill veta varför de får och vi inte får. Då får de typ inget riktigt svar på det. Det blir bara nej och det skapar frustration. Det är jätteofta de äter.. Jätte jätte ofta, super vanligt förekommande, att de äter lugnande mediciner.”

(Intervjuperson 4)

Att flera UTL-klienter känner sig felplacerade på häktet nämns också samt att de upplever hela situationen som orättvis. Flera UTL-klienter förstår inte heller varför de har placerats på häktet enligt några kriminalvårdsanställda (Intervjuperson 2 & 4).

8.3 Tema 3 - Migrationsverkets roll i processen och dess effekter

Tre av fem intervjuade är negativt inställda till hur migrationsverket jobbar med de förvarstagna som de placerat i häkte. Dessa tre personer beskriver på olika sätt att det känns som om att migrationsverket inte är involverade och inte verkar bry sig om sina klienter som de har placerat i häkte. Migrationsverket upplevs som svåra att få tag i och som om att de aldrig ringer upp sina klienter trots flera meddelanden som lämnats från kriminalvårdspersonalen på deras röstbrevlåda (Intervjuperson 2, 3, & 4). Följande citat beskriver detta:

“Jag upplever migrationsverket som passiva. I min erfarenhet när jag jobbade på den avdelningen och vi hade några UTL-are då det var alltid väldigt bökigt och svårt att få kontakt med migrationsverket. När man får kontakt med dem har man blivit hänvisad till någon annan oftast. Men om man hade direkta frågor eller vill att de ska prata med klienten för att man vill inte heller blanda sig i för mycket för att man kanske kan säga något, så det är bättre att de tar det med varandra istället för att man ska vara som tredje part och typ ska förklara för klienten efteråt. Jag upplever att de inte är så hjälpsamma. Nästan så att det känns som om att de bara vill dumpa dem på oss. Bara för att de vet inte vad de ska göra med dem så det blir enklast så.”

(Intervjuperson 4)

Två respondenter uttrycker också att migrationsverket tar beslut om att placera förvarstagna i häkte för lättvindigt. Bara för att en förvarstagen höjt rösten åt personal på förvaret så tycker två respondenter att det inte borde vara skäl nog för att placera någon i häkte (Intervjuperson 1 & 3). Två respondenter uttrycker också att

migrationsverket inte alls verkar intresserade av att ta tillbaka sina klienter till förvaret inom snar framtid (Intervjuperson 3 & 4). Detta urskiljs i följande citat:

“Jag tänker att migrationsverket ville bara dumpa dem så de ville gärna höra att personen var stökig och betett sig dåligt så de kan typ “ah nej nej nej, på grund av säkerheten så måste de stanna hos er.”

(Intervjuperson 4)

Tre respondenter är alla överens om, även om det så klart kan variera, att de allra flesta UTL-are som placerats i häkte stannar där allt från ett par månader till ett halvår (Intervjuperson 1, 3 & 4). En fjärde respondent uttryckte också att det är lång tid som dom kvarstannar i häkte, vilket de föregående tre respondenterna också håller med om (Intervjuperson 2). Men två respondenter medger också att de har dålig koll på hur migrationsverkets arbetsbelastning ser ut (Intervjuperson 1 & 2) vilket följande citat visar på:

“Ja men som att de liksom inte bryr sig. Sen vet inte jag hur systemet ser ut. Det kanske är så att det är en handläggare på 1000 stycken. Det vet jag inte heller hur det fungerar. Men från mitt håll så är det verkligen som om att de inte bryr sig.”

(Intervjuperson 2)

En intervjuperson som jobbar på besöksavdelningen påtalar att migrationsverket dyker upp och besöker klienter iallafall ett par gånger i veckan (Intervjuperson 5). Två av respondenterna uppvisar också en mer neutral syn på migrationsverkets inblandning (Intervjuperson 1 & 5). Detta påvisas i följande citat:

“Min uppfattning, utan att ha någon större inblick i migrationsverkets verksamhet, är att de har för mycket att göra och inte hinner med sig själva riktigt. Då jag även jobbar som vakthavande befäl emellanåt och därför har haft en del kontakt med dem angående UTL upplever jag att de flesta inte heller vill att det ska vara såhär och att det borde göras på ett annat sätt men att de har för hög arbetsbelastning för att ha en bra lösning på problemet.”

(Intervjuperson 1)

Citatet ovan visar också likt föregående citat att man upplever att man har dålig koll på migrationsverkets rutiner och arbetsbelastning. Citatet nedan påvisar också likt citatet ovan en mer neutral syn på migrationsverkets roll i processen:

“Men eh.. Nej jag har faktiskt ingen kommentar om just det. Det enda jag vet är att viss personal har klagat lite på att de aldrig tar tillbaka dem, att de tycker att de drar ut på tiden. Eh.. Men jag har själv aldrig upplevt någon just känsla om det då jag inte har varit längre tid på någon avdelning med just UTL-klienter.”

(Intervjuperson 5)

Intervjupersonen ovan påtalar att en negativ inställning gentemot migrationsverket är bekant från kollegor som jobbar med UTL-klienter, och även om intervjupersonen är bekant med UTL-frågan och har hanterat UTL-klienter så var detta tidigare i kriminalvårdskarriären.

Sammanfattningsvis har de empiriska resultaten bidragit till ökad insikt i hur förvarstagna placerade i häkte hanteras i praktiken enligt de som jobbar med dessa klienter dagligen, det vill säga de kriminalvårdsanställda. I tema ett tas kriminalvårdens fokus upp, vilket är de häktade. Som en följd av detta beskrivs UTL som bortprioriterade. Samtidigt diskuteras även sysselsättning och gemensamhet för alla intagna på häktet. Det kommer fram att UTL inte har samma möjlighet till sysselsättning jämfört med de andra intagna på häktet, dels på grund av prioriteringar men också för att UTL är en minoritet på häktet. Tema två går i liknande fotspår som tema två i kunskapsöversikten och handlar framförallt om de förvarstagnas mående, fast här i en häkteskontext. Likt det tidigare forskning påvisat är de asylsökande mer sårbara för att må psykiskt dåligt, även på häktet, enligt de anställda. Utåtagerande beteende till följd av ovisshet beskrivs som vanligt, oftast i form av självskadande handlingar. Tema tre tar upp hur de kriminalvårdsanställda uppfattar migrationsverkets roll när det gäller UTL-frågan. Majoriteten av respondenterna har en negativ bild av migrationsverket som ointresserade och svårtillgängliga. Som en konsekvens av detta anser flera kriminalvårdare att många UTL-klienter får sitta i häkte alltför länge, som i normalfallet nämns vara mellan tre till sex månader.

9. Analys

Nedan kommer uppsatsens empiri att analyseras i förhållande till tidigare forskning och Mertons funktionalistiska teori. Mer om Mertons funktionalistiska synsätt och ytterligare förklaring av begreppen latenta och manifesta funktioner finns att hitta under rubrik "6. Teoretisk ramverk". För att ge analysen en bättre struktur kommer resultaten först att diskuteras i förhållande till tidigare forskning för att sedan diskuteras i förhållande till det teoretiska ramverk som har valts ut för denna uppsats.

9.1 Resultaten i förhållande till tidigare forskning

- ***Klienternas mående på häktet och synen på migrationsverket enligt de anställda***

Om man ska jämföra de teman som upptäcktes i resultaten från empirin med de teman som upptäcktes i tidigare forskning kan man se en hel del likheter, men också urskilja en del nya teman. Ett tema som verkar självklart och väldigt omdiskuterat är de förvarstagnas mående i en häktesmiljö. Som nämnt ovan så har tidigare forskning påvisat att inkapaciterade asylsökande är särskilt sårbara för psykiska problem (Filges et.al 2018; Peterie 2018) och intervjuresultaten tyder i allra högsta grad på att detta stämmer. Flera intervjupersoner har påtalat just denna klientgrupps psykiska ohälsa som särskilt problematisk i jämförelse med övriga intagna och med mycket inslag av självskadebeteende, tung medicinering och suicidförsök. Detta beskrivs också, i sin tur, påverka de anställdas arbetsmiljö negativt. Högre krav ställs på personalens vårdande kapacitet och noggrannhet vid medicinutdelning enligt de anställda. Samtidigt påtalar också flera respondenter att detta ingår i rollen som kriminalvårdare och är därför något man förväntas kunna hantera i yrket.

Tidigare forskning tar också upp de bakomliggande orsakerna till varför migrationsverket beslutar om omplacering av förvarstagna från förvar till häkte. Det som nämns är anledningar som psykisk ohälsa, självskadebeteende och självmordsförsök som gör de förvarstagna svåra att handskas med för personalen på förvaren (Khosravi 2009; Patler et al. 2018). Även i 10 kap. § 20 utlänningslagen står det tydligt att migrationsverket kan besluta om omplacering från förvar till häkte om personen kan bedömas utgöra en fara för sig själv eller för andra, vilket både självskadande handlingar och suicidförsök kan bedömas utgöra i allra högsta grad. Flera intervjupersoner upplever dock att beslutet om omplacering till häkte görs för lättvindigt av migrationsverket. Flera

nämner saker som att bara för att klienten höjt rösten åt personalen på förvaren så skickas de till häkte, vilket flera tycker är överdrivet med tanke på den ovissa situationen som klienterna befinner sig i. Dessa respondenter menar nog att personalen på förvaren och på migrationsverket borde vara lite mer förstående och humana i sitt arbetssätt och beslutsfattande. Samtidigt nämner även en intervjuperson att UTL-klienternas mående upplevs bli sämre och sämre ju längre de är placerade på häktet. Det kan alltså uppfattas som lite kontraproduktivt att placera en förvarstagen i häkte på grund av dålig psykisk hälsa då sannolikheten att individen mår ännu sämre i häktet kan bedömas som hög utifrån både tidigare forskning och respondenternas utsagor.

Migrationsverkets roll och beslutsfattande leder oss in på ett nytt tema som inte tagits upp i den tidigare forskning som detta arbete utgått ifrån. Hur de anställda på häktet uppfattar migrationsverkets delaktighet när det gäller de förvarstagnas situation var ett ämne som diskuterades på samtliga intervjuer. En majoritet av respondenterna medger att de har en negativ bild av migrationsverket. Flera uttrycker att de verkar ointresserade av sina klienter, är otillgängliga och verkar motvilliga till att ta tillbaka sina klienter till förvaren trots lång tid på häktet med god skötsamhet. Som konsekvens av detta leder det till att de allra flesta UTL-klienter kvarstannar i häkte i allt från månader till halvår i normalfallet, vilket flera kriminalvårdsanställda menar är för länge. Flera respondenter medger dock också att de är okunniga om hur migrationsverket jobbar med dessa ärenden.

- *Isoleringsrisken och UTL som oskyldiga individer?*

Ett annat tema som både går att finna i tidigare forskning och i den egna insamlade empirin är frågan om isolering. Tidigare forskning tar upp att det finns en högre risk för UTL-klienter att bli mer isolerade än övriga intagna bland annat på grund av att de inte får umgås med varandra enligt lag. Den insamlade empirin tyder på att detta stämmer. Flera respondenter påtalar att de blir mer isolerade dels på grund av lagens bestämmelser men också på grund av andra faktorer. På grund av lagens utformning blir sysselsättning ett problem. Flera respondenter nämner att då UTL är minoritet på häktet och inte tillhör kriminalvårdens huvudfokus blir de bortprioriterade på flera plan, däribland sysselsättning. Kriminalvården har genom sin brottspreventiva funktion i uppgift att minska återfallen i brott bland kriminella i första hand. Då det just nu råder platsbrist på häktena i Sverige och UTL är minoritet och inte är i någon kriminell riskzon

hamnar de i skymundan. På grund av de bristande möjligheterna till syssetsättning och umgänge med andra intagna blir UTL-klienter ofta isolerade. Deras enda möjlighet till umgänge är med andra UTL-klienter om det finns sådana på avdelningen. Flera intervjuade nämner dock att det inte alltid heller sker helt problemfritt. Bara för att det finns flera UTL-klienter på en och samma avdelning betyder inte det att de ens pratar samma språk eller har samma kultur. Så ibland förstår de ändå inte varandra eller kan hamna i dispyter med varandra på grund av de kulturella skillnaderna. Detta är inte helt ovanligt enligt flera respondenter.

En annan intressant iakttagelse är att flera intervjuade även pratade om UTL som oskyldiga. Detta är intressant för att man kan argumentera för att alla intagna placerade i häkte är att betrakta som oskyldiga egentligen. Majoriteten av alla klienter på ett häkte är endast misstänkta för brott och i Sverige råder den så kallade oskyldighetspresumtionen, det vill säga att man ska betraktas som oskyldig tills motsatsen är bevisad av en domstol. Oskyldighetspresumtionen är en del av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som även är inkorporerad i svensk lag (SFS:1994:1219). Kriminalvårdsanställda kan tänkas göra denna distinktionen mellan klientgrupperna som ett sätt att enkelt skilja på häktade och icke häktade. Det kan också tänkas att begreppet oskyldig används oftare när det talas om UTL då sammanflätningen av migrationsrätt och straffrätt kan ses som ett relativt nytt fenomen, iallafall i Sverige, och att respondenterna därför ser de förvarstagnas situation som ett migrationsrättsligt ärende och därför inte ser den straffrättsliga kopplingen. Trots att flera kriminalvårdsanställda beskriver UTL som oskyldiga så kan det finnas en sannolikhet att till exempel migrationsverket eller personalen på förvaren ser detta på ett annorlunda sätt. Vissa förvarstagna kanske har varit hotfulla mot personalen på förvaret eller liknande men det vet vi inte med säkerhet. Detta innebär att begreppen skyldig och oskyldig kan uppfattas på olika sätt beroende på vem man frågar och i vilket sammanhang.

- *Anställdas uppfattningar om UTL-klienters rättigheter i häkte*

Förutom ökad isolering innebär vistelsen på häktet att kriminalvården inte kan tillgodose vissa av UTL-klienternas lätnader. Till skillnad från häktade personer finns det inga restriktioner på vem UTL-klienter få ha kontakt med då de inte är misstänkta för något brott. De har heller inga restriktioner vad gäller nyttjande av internet. Men på

grund av att de befinner sig på häktet kan inte kriminalvården tillmötesgå dessa rättigheter, som flera respondenter kallar det, då det kan äventyra säkerheten. Andra uttrycker att det även handlar om att tiden för att tillmötesgå detta inte heller finns då de häktades rättigheter kommer i första hand utifrån kriminalvårdens fokus. Samtidigt är det också oklart om man egentligen kan se kontakt med omvärlden och internetanvändning som rättigheter när det gäller UTL placerade i häkte, då det är högst otydligt vem som faktiskt har skyldighet att tillmötesgå dessa så kallade rättigheter. Dahlman (2014, s. 35) menar att för att någon ska ha en rättighet måste också någon ha en juridisk skyldighet gentemot denna rättighet. Många personer talar om rättigheter på ett missvisande sätt. En rättighet handlar alltid om den juridiska relationen mellan personer. En rättighet är alltid en rättighet mot någon. För att ett anspråk ska föreligga måste det finnas en korrelerande skyldighet (Dahlman 2014, s. 36). Många gånger när vi säger att någon har en rättighet så menar vi egentligen någonting annat. Ibland är en rättighet snarare en frihet. Att ha en juridisk frihet innebär att man inte har något juridiskt anspråk riktat mot sig (Dahlman 2014, s. 35). Det kan då tänkas att 11 kap. §2 utlänningslagen, där det står att en utlänning som har placerats i häkte ska hanteras i linje med häkteslagens (SFS 2010:611) bestämmelser med undantag för vissa lättnader när det gäller kontakt med personer utanför inrättningen i kombination med häkteslagens bestämmelser angående gemensamhet och sysselsättning blir otydlig. Även om sysselsättning inte är formulerad i häkteslagen som en rättighet står det i häkteslagen att en intagen ska ges möjlighet att vistas med andra intagna så länge inte lokalförhållandena inte tillåter det eller på grund av säkerhetsskäl. Detta kan på grund av formuleringen möjligtvis uppfattas av många som en rättighet även om bristen på gemensamhet för UTL kan motiveras med att det inte är tillräckligt säkert för individen att umgås med potentiellt kriminella människor. Samma kan missuppfattas vad gäller utlänningslagens bestämmelser angående kontakt med personer utanför häktet. Då det inte finns någon som har skyldighet att bemöta dessa "rättigheter" enligt lagen, kan det betraktas som tomma rättigheter som kriminalvårdspersonal får svårt att bemöta på grund av säkerheten, brist på tid, brist på möjligheter och prioriteringar.

- ***Brist på information och oklara riktlinjer***

Information eller brist på information rörande UTL-klienter i häkte är också något som går att finna i både tidigare forskning och i den egna insamlade empirin. I studier gjorda med förvarstagna som respondenter påpekar de att de känner sig dåligt informerade om

deras situation, varför och hur länge de ska vara placerade i förvar (Khosravi 2009; Puthoopparambil et al. 2015). Detsamma kan antas gälla på häktet utifrån det empiriska materialet. Flera intervjupersoner uppger att de känner att de får många frågor av UTL-klienterna gällande deras situation. Många anställda nämner också då att de känner att kriminalvården har för otydliga riktlinjer kring hur UTL ska hanteras, vilket gör att flera kriminalvårdsanställda känner att de inte kan besvara denna klientgrupps frågor och därför inte heller stilla deras oro. Klienternas oro kan lätt gå över till desperata handlingar som leder till fler incidenter. Dessa kan vara hot, våld eller andra utåtagerande handlingar som till exempel självskadebeteende. Flera intervjupersoner menar att detta är vanligt bland UTL men samtidigt något som kriminalvårdare förväntas kunna hantera i sitt yrke.

Sammanfattningsvis har teman som rör UTL-klienternas mående på häktet, ökad risk för isolering och brist på information rörande deras situation funnits i både den egna empirin och i tidigare forskning, och resultaten kan sägas stämma överens med varandra. Nya teman som har funnits i den egna insamlade empirin har berört hur de anställda uppfattar migrationsverkets roll i processen, där majoriteten av respondenterna hade en negativ bild av myndigheten. Samtidigt som flera intervjuade också uppgett att de har bristande kunskaper om hur migrationsverket arbetar med dessa ärenden. Teman som rör de anställdas uppfattningar om UTL-klienters rättigheter på häktet har också diskuterats samt de anställdas syn på UTL som oskyldiga individer. I nästa avsnitt kommer de berörda lagarna och delar av empirin att behandlas i förhållande till Mertons funktionalistiska teori.

9.2 Resultaten i förhållande till Mertons funktionalistiska teori

I detta avsnitt kommer berörda lagrum och delar av empirin att analyseras med hjälp av Mertons teori om latent och manifesta funktioner samt funktioner och dysfunktioner. En av de mest relevanta orsakerna bakom beslutet att förflytta en förvarstagen till häkte när det gäller detta arbete är punkt två i kapitel 10 § 20 utlänningslagen. Punkt två menar att en förflyttning kan motiveras om det är nödvändigt för ordningen och säkerheten i lokalen eller om personen utgör allvarlig fara för sig själv eller för andra. Det kan då tänkas att de viktigaste manifesta funktionerna, det vill säga syftet och målet med omplaceringen, är att skydda individen eller att skydda de andra individerna i personens närhet på förvaret. Även om det som nämnt tidigare kan uppfattas som

kontraproduktivt att placera en person med dåligt psykiskt mående i en ännu mer sluten miljö, så kan det uppfattas som ett nödvändigt ont för att garantera individens och närståendes säkerhet. Det skulle kunna vara så att ett häkte eller en polisarrest är en säkrare miljö jämfört med förvaren och att kriminalvårdspersonal är bättre rustade för eventuella incidenter jämfört med personalen på förvaren. Samtidigt så är det även samma kapitel och lag som reglerar umgänget med andra. Om punkt två till fyra är uppfyllt i kapitel 10 § 20 utlänningslagen så får den förvarstagne inte umgås med andra intagna på häktet. En intervjuperson påtalade att så är fallet på grund av att den förvarstagne inte ska riskera att bli manipulerad eller utnyttjas av andra intagna, vilket också kan uppfattas som en viktig åsyftad verkning av regeln. Ett annat viktigt syfte med regeln skulle kunna vara att en UTL-klient inte ska vistas tillsammans med andra intagna på grund av att inte riskera att klienten dras in i några kriminella uppdrag. Alltså kan skyddandet av den förvarstagne samt förhindrandet av en kriminell utveckling ses som två viktiga manifesta funktioner bakom lagen.

Med lagens formulering följer också en del latent funktioner. Det vill säga konsekvenser eller effekter som inte var åsyftade när lagen utformades (Mathiesen 2010, s. 69-70). En sådan kan tänkas vara, som en del respondenter påpekat, att beslutet avseende omplaceringen tas för lättvindigt av migrationsverket. Detta är dock svårt att säga säkert med tanke på att jag, liksom flera respondenter, inte heller är särskilt insatt i migrationsverkets beslutsprocess. Men detta skulle kunna vara en möjlig latent funktion av lagen, då lagen saknar tydliga rekvisit vilket innebär att bedömningen över vad som anses som en säkerhetsrisk till exempel, blir en tolkningsfråga. En annan icke åsyftad (*latent*) verkan av lagen kan antas vara isoleringen. Det kan tänkas att när lagen formulerades så att UTL inte får umgås med häktade så var avsikten för att skydda UTL-klienterna från potentiell utsatthet och eventuell kriminalitet, vilket ju såklart ska betraktas som viktigt. En negativ följd av detta blir tyvärr då hög risk för isolering för UTL-klienterna då majoriteten av intagna på ett häkte är häktade. Denna latent funktion kan också riskera att i framtiden bli en eventuell dysfunktion då isolering har en skadlig effekt på frihetsberövade (Puthooppambal et al. 2015; Filges, Montgomery & Kastrup 2018; Haney 2018; Kelsall 2014; Patler, Sacha, Branic 2018; Peterie 2018; Silove, Steel and Watters 2020) och sägs vara ännu mer skadligt för just frihetsberövade asylsökande (Filges et al. 2018; Khosravi 2009; Patler et al. 2018; Silove et al. 2020). Detta är dock för tidigt att säga något säkert om ännu då en dysfunktion enligt Merton måste leda till att

fenomenet upphör att existera (Mathiesen 2010, s. 70), vilket det uppenbarligen inte har gjort ännu. Om fenomenet skulle komma upp till ytan mer skulle det dock kunna bli den dysfunktionen som tillsammans med andra faktorer skulle kunna leda till att fenomenet upphör helt.

Hanterandet av UTL-klienter i häkte blir problematiskt när det är två olika lagar som styr hur detta ska gå till. Å ena sidan har vi utlänningslagen som i elfte kapitlet talar om hur förvarstagna ska hanteras och å andra sidan gäller häkteslagen som talar om hur intagna ska hanteras i häkte, anstalt och polisarrest. I elfte kapitlet utlänningslagen står det även att en utlänning som har placerats i häkte ska, utöver vad som följer av häkteslagen, ges möjlighet att ha kontakt med personer utanför inrättningen och även i övrigt beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom inrättningen. Problemet är att det blir svårt att bevilja lättnader och förmåner med tanke på att UTL är minoritet på häkten och inte kriminalvårdens huvudfokus, vilket nämns av flera respondenter. Det blir också svårt att bevilja bra förmåner till denna klientgrupp när 10 kap. utlänningslagen sätter stopp för detta i form av att förbjuda umgänge med majoriteten av klienterna på häktet. På grund av detta blir det väldigt svårt för personalen att erbjuda denna klientgrupp bra förmåner i en häktesmiljö. De något motstridiga budskapen i de olika lagarna kan tänkas bidra till avsaknaden av tydliga riktlinjer för hur UTL ska hanteras i häkte som flera respondenter säger sig uppleva.

Sammanfattningsvis kan det tänkas att de viktigaste manifesta funktionerna bakom att omplacera en förvarstagen från förvar till häkte är för att skydda individen och människor i personens närhet på förvaren. När det gäller lagen som förbjuder umgänge mellan UTL och häktade personer identifieras två viktiga manifesta funktioner även här. Först och främst för att skydda den förvarstagna mot eventuell utpressning eller liknande samt för att förhindra en eventuell kriminell utveckling hos individen. De latent funktioner som har upptäckts kan bland annat vara att migrationsverket fattar beslutet om omplacering för lättvindigt om man utgår från vad som framkommit i den egna insamlade empirin. Detta är dock inte helt säkert då flera respondenter också uttryckt okunskap om hur migrationsverket jobbar med dessa ärenden. Den mer omfattande isoleringen som de förvarstagna utstår i häktet kan också betraktas som en latent funktion, som genom utveckling skulle kunna bli en dysfunktion. Lagarnas motstridiga budskap tros kunna ligga bakom de oklara riktlinjer som de anställda

upplever när det gäller hanterandet av UTL-klienter i häkte. Oklarheter rent lagmässigt tillsammans med andra faktorer som prioriteringar inom verksamheten kan tänkas bidra till mindre möjligheter för de anställda att kunna erbjuda UTL bra förmåner.

10. Diskussion och slutsatser

Trots att en hel del internationell forskning har gjorts på olika relaterade ämnen som till exempel fängelser och fängelsepopulationer, crimmigration och dess utveckling samt även hälsoeffekterna av isolering, är forskningen inte lika omfattande i Sverige. Min studie bidrar därför med ett viktigt perspektiv då väldigt få studier har gjorts på förvarstagnas situation i Sverige överhuvudtaget och inte minst i en häktesmiljö. Studien är också av vikt då jag tror att en anledning till varför ämnet är väldigt outforskat i Sverige är för att få känner till problematiken samt att det är relativt nytt i Sverige i jämförelse med andra länder som till exempel USA. Syftet med min studie var att undersöka hur förvarstagna i häkte hanteras i praktiken enligt kriminalvårdsanställda. Detta är intressant dels för att de inte är misstänkta för något brott men ändå utsätts för det mest ingripande tvångsmedlet för brottsutredande syfte som finns i Sverige idag. Sen är det också intresseväckande med tanke på att UTL hanteras främst under häkteslagen på grund av omplaceringen men också delvis under utlänningslagen vilket kan resultera i en hel del oklarheter i hur denna klientgrupp ska hanteras. Det känns därför mycket rättsociologiskt relevant att undersöka hur hanterandet av dessa individer i häkte fungerar enligt de anställda utifrån lagens något oklara bestämmelser på detta område.

Det faktum att förvarstagna placerade i häkte faller under två olika lagar och hanteras av två olika myndigheter, främst migrationsverket men även kriminalvården, bidrar till förvirring kring hur dessa klienter ska hanteras på häktet. Detta framkommer tydligt igenom alla intervjuer av häktespersonal på häktet i Göteborg. Det framkommer också att trots att UTL huvudsakligen ska hanteras i linje med häkteslagens bestämmelser med vissa lättnader så stämmer inte detta riktigt. För samtidigt som det står i häkteslagen att intagna ska erbjudas gemensamhet och sysselsättning om inte särskilda anledningar föreligger så kan denna klientgrupp inte erbjudas detta. Främst på grund av att bestämmelser i tionde kapitlet utlänningslagen hindrar umgänge mellan UTL-klienter och häktade personer. Genom Mertons funktionalistiska teori kan det tänkas att en av de huvudsakliga manifesta verkningarna av denna lag är för att säkerställa UTL-klienternas säkerhet på häktet. Så att de inte riskerar att bli utnyttjade eller dras med in i kriminella

affärer av potentiellt kriminella personer. I praktiken följer dock även andra icke-åsyftade effekter på grund av detta, så kallade latent funktioner. Den mer omfattande isolering de förvarstagna får utstå till följd av detta kan betraktas som en sådan icke-åsyftad verkan som också är att betrakta som skadlig. Just denna latent funktion skulle i framtiden kunna bli en dysfunktion om detta leder till att fenomenet i framtiden upphör. Det ska också tilläggas att det även är andra faktorer som spelar in. Som flera respondenter nämnt så är de häktade kriminalvårdens huvudfokus, då en av deras huvudsakliga uppgifter som myndighet är att minska återfallen i brott. Då UTL inte är misstänkta för något brott samt är en minoritet på häktet är de inte prioriterade vilket gör att många av deras behov sätts i andra hand. Flera kriminalvårdsanställda intygar att UTL inte har samma möjligheter till sysselsättning och gemenskap jämfört med de häktade och att det känns beklagligt gentemot de förvarstagna. Som en konsekvens av isoleringen bedöms även denna klientgrupp ha mer allvarlig och extensiv grad av psykiska problem i jämförelse med de andra intagna, vilket stämmer överens med tidigare forskning. Nästan alla respondenter nämner i intervjuerna att tung medicinering, självskadande handlingar och suicidförsök är att betrakta som vanligt på häktet bland denna klientgrupp.

Det framkommer i de empiriska resultaten att flera respondenter anser att det är otydliga riktlinjer kring hur UTL ska hanteras inom kriminalvården. Flera intervjuade påtalar att de får många frågor från UTL-klienterna angående deras situation som de inte känner att de kan besvara på grund av att de själva fått för dålig information. Flera anställda hänvisar då till migrationsverket där de ofta upplever att de inte får någon kontakt trots försök. Desto mer tid som passerar utan att klienterna får svar bidrar till mer och mer friktion som förr eller senare ofta resulterar i någon form av incident enligt flera anställda på häktet. Bristen på information och klara riktlinjer kring UTL påverkar kriminalvårdsanställdas arbetsmiljö negativt, även om vissa påtalar att det ingår i en kriminalvårdarens arbetsuppgifter att kunna hantera utåtagerande personer.

Flera respondenter uttrycker också att de inte kan tillmötesgå alla UTL-klienternas rättigheter på häktet, vad gäller till exempel kontakt med människor utanför häktet och internetanvändning. Men samtidigt är det ingen som får stå till svars för att dessa lättnader, som flera respondenter uppfattar som rättigheter, inte efterlevs. Detta är för att det inte är rättigheter, trots att man genom att läsa lagen skulle kunna uppfatta dem

som det. För att något ska betraktas som en rättighet krävs det att det finns någon som har en korrelerande skyldighet i förhållande till denna rättigheten. Detta finns inte i denna situationen när det gäller just häktesmiljön. Det låter fint i lagen men ingen har någon skyldighet för att se till så att dessa lättnader tas hänsyn till i praktiken i en häktesmiljö. En annan intressant ståndpunkt som dyker upp i några av intervjuerna är att man beskriver UTL-klienter som oskyldiga. Många skulle säkert argumentera för att i princip alla klienter i häkte är att betrakta som oskyldiga enligt oskyldighetspresumtionen, då de endast är misstänkta. Somliga skulle nog också kunna argumentera för att UTL inte är helt oskyldiga trots allt. De har ändå vistats i Sverige utan tillstånd och på något vis inte följt migrationsverkets regler eller personalen på förvarets anvisningar, så frågan kring UTL-klienters oskuld är knappast självklar, det beror på vem man frågar.

Ett annat viktigt perspektiv som tas upp i empirin är att flera intervjupersoner har en bild av migrationsverket som ointresserade, otillgängliga och för upptagna. Bortsett från en respondent som uttrycker att de kommer och hälsar på sina klienter iallafall ett par gånger i veckan. Flera respondenter uttrycker också att de inte verkar särskilt intresserade av att ta tillbaka sina klienter till förvaren. De långa tiderna som de försvarstagna är placerade på häktet kan tyda på att det ligger någon sanning i detta. Flera av respondenterna är överens om att en UTL-klient i normalfallet är placerad i häkte i allt från månader till ett halvår. Dock framkommer det i det empiriska materialet att flera intervjupersoner medger att de har bristande kunskaper om migrationsverkets verksamhet och om hur deras arbetsbelastning ser ut. Så det skulle kunna tänkas att de långa häktestiderna för UTL kan bero på för hög arbetsbelastning hos migrationsverket.

Förekomsten av förvarstagna i en häktesmiljö är definitivt ett bevis på att crimmigration även äger rum i Sverige. Även om denna klientgrupp fortfarande är en klar minoritet på Sveriges häkten så kan det finnas en risk att detta fenomen är något som kommer att bli allt mer vanligt om flyktingsituationen förvärras runt om i världen. Samtidigt som platsbristen på Sveriges häkten och anstalter verkar ha nått sitt absoluta kulmen det senaste året och för att de förvarstagna ska kunna få alla sina friheter tillgodosedda bör det jobbas på en bättre lösning för alla inblandade, både klienter som myndigheter. En bättre lösning på problematiken är också något som flertalet av de respondenter som intervjuats hoppas på. Flera intervjupersoner påtalar att det borde finnas en slags

mellanväg som inte blir riktigt så inskränkande på UTL-klienternas frihet som en häktesmiljö ändå är. Alternativt att förvaren kan få bättre resurser till att hantera sina klienter på ett bättre sätt än i nuläget så att kriminalvården kan använda sina häktesplatser till dem de är avsedda för, det vill säga de häktade.

Då min studie är baserad på ett urval av fem respondenter på ett utav Sveriges många häkten är det ett urval som ej är generaliserbart i en mer omfattande kontext, men då syftet var att undersöka kriminalvårdsanställdas egna uppfattningar kring hur förvarstagna placerade i häkte hanteras i praktiken är inte detta något som borde ses som särskilt problematiskt. Avsikten med intervjuerna var att få en djupare insikt i hur levanderätten ser ut kring detta fenomen genom ögonen på de som arbetar med dessa klienter dagligen. Som nämnt tidigare, när det gäller Mertons teori kan det vara svårt att med säkerhet säga vilka verkningar av lagen som är åsyftade och icke-åsyftade, speciellt när man inte noggrant har granskat de debatter och propositioner som föranlett dessa lagar. På grund av studiens fokus, brist på tid och framförallt brist på utrymme kunde inte denna granskning genomföras, vilket gör att läsaren uppmuntras till att ha detta i åtanke vid studerandet av kapitlet "9.2 Resultaten i förhållande till Mertons funktionalistiska teori." Analysen speglar min egna tolkning utifrån så som jag har uppfattat Mertons funktionalistiska teori och utifrån de resultat jag har fått fram genom de intervjuer som jag har genomfört.

Utifrån detta arbete finns många olika vägar att gå för att uppnå ännu mer kunskap kring detta relativt outforskade område i Sverige. En mycket intressant väg att gå hade varit att göra en liknande studie som Khosravi (2009) gjort fast i en häkteskontext. Det vill säga en intervjustudie av de förvarstagna inne på häktet med etnografiska inslag. Detta för att få en ännu mer nyanserad bild av fenomenet fast från de förvarstagnas perspektiv. En annan idé som också hade varit av stort intresse att undersöka närmare hade varit hur migrationsverket arbetar med dessa klienter och hur dom tänker kring UTL-klienter i en häktesmiljö, situationen på förvaren i Sverige, utvisning med mera. Det hade varit spännande att få höra mer om ämnet från deras perspektiv för att få mer insikt i hur dom faktiskt jobbar med dessa ärenden samt hur deras arbetsbelastning i själva verket ser ut.

Referenslista

Andersen, H. & Kaspersen, L. (2007). *Klassisk och modern samhällsteori*. 3. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Baier, M., Svensson, M. & Nafstad, I. (2018). *Om rättsociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Bartunek, J-M. & Reis Louis, M. (1996). *Insider/Outsider team research*. California: SAGE Publications.

Becket, K. & Evans, H. (2015). Crimmigration at the Local Level: Criminal Justice Processes in the Shadow of Deportation. *Law & Society Review*, 49(1), s. 241-277. URL: <http://www.jstor.org/stable/43670468>

Bhatia, M. (2019). Crimmigration, imprisonment and racist violence: Narratives of people seeking asylum in Great Britain. *Journal of Sociology*. doi: 10.1177/1440783319882533

Bourbeau, P. (2018). Detention and immigration: Practices, crimmigration, and norms. *Migration Studies*, 7(1), s. 83-99. doi: <https://doi.org/10.1093/migration/mnx069>

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. uppl., Oxford University Press.

Dahlman, C. (2010). *Rätt och rättfärdigande*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Filges, T., Montgomery, E. & Kastrup M. (2018). The Impact of Detention on the Health of Asylum Seekers: A Systematic Review. *Research on Social Work Practice*, 28(4), s. 399-414. doi: <http://dx.doi.org/10.1177/1049731516630384>

Haney, C. (2018). The Psychological Effects of Solitary Confinement: A Systematic Critique. *Crime & Justice*, 47(1), s. 365-416. doi:10.1086/696041

Hart, C. (2018). *Doing a Literature Review: Releasing the Research Imagination*. 2. uppl., SAGE Publications Ltd.

Kelsall, D. (2014). Cruel and usual punishment: solitary confinement in Canadian prisons. *Canadian Medical Association Journal*, 186(18), s. 1345-1345. doi: <https://doi.org/10.1503/cmaj.141419>

Khosravi, S. (2009). Sweden: detention and deportation of asylum seekers. *RACE & CLASS*, 50(4), s. 38-56. doi: 10.1177/0306396809102996

Kriminalvården (u.å.). *Häktet Göteborg*.

<https://www.kriminalvarden.se/hitta-och-kontakta/verksamhet/hakte/goteborg/#om>
[2020-05-12]

Leyro, S. & Stageman, D. (2018). Crimmigration, Deportability and the Social Exclusion of Noncitizen Immigrants. *Migration Letters*, 15(2), s. 255-265. URL:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edselc&AN=edselc.2-52.0-85052018040&site=eds-live&scope=site>

Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Mathiesen, T. (2010). *Rätten i samhället*. Lund: Studentlitteratur.

Menjivar, C., Gómez Cervantes, A. & Alvord, D. (2018). The expansion of “crimmigration,” mass detention, and deportation. *Sociology Compass*, 12(4), s. 1-15. doi: 10.1111/soc4.12573

Migrationsverket (2019). *Uppsikt och förvar*.

<https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Lamna-Sverige/Uppsikt-och-forvar.html> [2019-09-06]

Patler, C., Sacha, J.O. & Branich, M. (2018). The black box within a black box: Solitary confinement practices in a subset of U.S. immigrant detention facilities. *Journal of Population Research*, 35(4), s. 435-465. doi: 10.1007/s12546-018-9209-8

Peterie, M. (2018). Deprivation, Frustration, and Trauma: Immigration Detention Centres as Prisons. *Refugee Survey Quarterly*, 37(3), s. 279–306. doi: 10.1093/rsq/hdy008.

Polisen (2019). *Gripen, anhållen eller häktad*.

<https://polisen.se/lagar-och-regler/gripen-anhallen-eller-haktad/> [2019-03-13]

Puthooppambal, S.J., Ahlberg, B.M. & Bjerneld M. (2015). A prison with extra flavours : Experiences of immigrants in Swedish immigration detention centres. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 11(2), s. 73-85. doi: 10.1108/IJMHS-10-2014-0042

Silove, D., Steel, Z. & Watters C. (2000). Policies of Deterrence and the Mental Health of Asylum Seekers. *JAMA*. 2000;284(5):604–611. doi:10.1001/jama.284.5.604

van der Woude, M. & van Berlo, P. (2015). Crimmigration at the Internal Borders of Europe? Examining the Schengen Governance Package. *Utrecht Law Review*, 11(1), s. 61. doi: 10.18352/ulr.312

Zamacona, M. (2013). Flawed assessment process leads to under-use of alternatives in Sweden. *Forced Migration Review*, 44, s. 58-59. doi:

<https://doaj.org/article/cf3be98d48b34ddabc8560acdc63d795>

Åklagarmyndigheten (u.å.). *Tvångsmedel*.

<https://www.aklagare.se/ordlista/t/tvangsmedel/> [2020-05-12]

Bilaga 1

Författare	År	Land	Kvantitativ	Kvalitati v	Tema 1	Tema 2	Tema 3
Becket, K. m fl.	2015	USA		X			X
Bhatia, M.	2019	UK		X			X
Bourbeau, P.	2018	Kanada		X			X
Filges, T. m fl.	2018	Danmark		X	X	X	
Haney, C.	2018	USA		X		X	
Kelsall, D.	2014	Kanada		X		X	
Khosravi, S.	2009	Sverige		X	X	X	
Leyro, S. m fl.	2018	USA		X			X
Menjivar, C. m fl.	2018	USA		X			X
Patler, C. m fl.	2018	USA		X	X	X	
Peterie, M.	2018	Australie n		X		X	
Puthoopparambil, S.J. m fl.	2015	Sverige		X	X	X	
Silove, D. m fl.	2000	Australie n		X		X	
van der Woude, M. m fl.	2015	Nederlän derna		X			X
Zamarcona, M.	2013	Sverige		X	X		

Bilaga 2

Intervjuguide inför examensarbete i rättssociologi

Forskningsfråga: - *Hur hanteras klienter som är placerade i häkte under utlänningslagen i praktiken enligt kriminalvårdsanställda vid häktet Göteborg?*

Syfte

Studiens syfte avser att undersöka hur klienter placerade i häkte under utlänningslagen hanteras i praktiken enligt kriminalvårdsanställda. Förvarstagna i häkte ska hanteras i linje med häkteslagens bestämmelser med undantag för vissa lättnader vad gäller till exempel telefon och internet. Denna klientgrupp är också minoritet på häktet, är inte misstänkta för något brott och får heller inte umgås med häktade personer enligt lag. På grund av dessa anledningar anses det viktigt att undersöka hur kriminalvården jobbar med denna klientgrupp vad gäller insatser, sysselsättning, gemensamhet etc.

Information om studien

Mitt examensarbete avser att undersöka hur klienter placerade i häkte under utlänningslagen hanteras i praktiken enligt kriminalvårdsanställda. Syftet innefattar inte klienter som har utvisning som en del av sitt straff för en brottslig handling, utan är avgränsat till de klienter som inte är misstänkta för brott utan endast inväntar utvisning. Intervjuerna riktar sig till kriminalvårdsanställda vid häktet Göteborg och avser att fånga in de anställdas upplevelser och åsikter kring fenomenet. Deltagandet är såklart frivilligt och respondenterna får närsomhelst avbryta sin medverkan om de så önskar. Respondenternas personuppgifter kommer att hanteras med försiktighet och konfidentialitet. Intervjun beräknas ta cirka 30 minuter.

- Bakgrundsinformation: namn, ålder, anställningsår på häktet Göteborg.

Inledande frågor:

- Hur ser en vanlig arbetsdag på din avdelning ut?
- Vilka svårigheter möter du ofta i ditt arbete?

Exempel på följdfrågor:

1. Vad anser du rent spontant om att omplacera individer under utlänningslagen från förvar till ett häkte?
2. Kan du berätta om någon situation där du upplevt att det varit svårt att hantera två olika klientgrupper samtidigt som inte får umgås med varandra enligt lag?

3. Finns det någon situation från ditt arbete på häktet där du känt att klienter under utlänningslagen har levt mer isolerade i jämförelse med andra klienter på avdelningen? Om ja, hur tog sig denna situationen uttryck?
4. Upplever du att den mer omfattande isoleringen leder till mer frustration, dåligt psykiskt mående etc som påverkar er arbetsmiljö negativt? Om ja, på vilket sätt?
5. Hur ser det ut vad gäller sysselsättning för de bägge klientgrupperna? Skiljer det sig åt och isåfall hur?
6. Hur upplever du migrationsverkets roll i det hela? Tar de sitt ansvar?